

potokih, zaraščene brežine, celo vsaka ograja ti kaže najlepše vzorce za mično vreditev vrta tvojega.

* Koli pri drevju. Kadar sadiš visokodebelno drevje, nikdar ne zabi kola ob vrhu ogladiti, vsaj robe mu poreži. Ti robovi so uže tako preostri, ako pa kol zabijaš v zemljo, pokažejo se še bolj. Ako torej kola ne ogladiš, utegne s svojimi ostrimi robovi kaj močno škodovati lubadi, kadar se ob njo drgne, kar se zelo lahko pripeti zlasti ob vetru.

* Kadar rožo sadiš, pazi na korenine, zlasti na vlaknaste, da jih ne poškoduješ. Poreži pa vse gnile in zlomljene korenine. Rožam ne škoduje, ako jih sadimo globoko, dostikrat jih moramo zaradi primerne seditve v skupine in grupovanja prav zelo globoko saditi. Ob sajenji rabi prav dobro mešanec, in tudi zalivanje z gnojnico de roži izvrstno.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

100.

O razprostranjenju žitaric; žito v svetskeji trgovini.

Blizu Atena pri nekem selu stopamo ob skrajnej meji naših žitaric. „Kadar človek stopi iz borove šume“, sporoča nam Martins, „ugodno ga iznenadi selo, ki je lepo opasano z ječmenovim poljem. Njive te so skrajne straže evropskega poljedelstva. Na zahodnej obali Norveške bi morali celo stopnjo proti jugu se pomakniti, da sličnih njiv najdemo. Selo to se zove Elvebaken, in ima tako ugodno ležo, da mu je podnebje blago, in da ima včasih tudi dobro letino. Peščeni holmi ga ščitijo hladnih izhodnih vetrov, napravljena zemlja okoli njega brzo vpija dežnico in se dosta brzo ugreje s slabimi žarki severnega solnca. Ali ob vsem tem ne dozori popolnoma žito niti v najboljšem letu, in žetev ni nikdar pred polovico septembra.

Od Altena se spušča meja ječmenu v švedsko Laplandijo, obrobjuje Botniški zaliv, ter gre skozi Rusko med 65. in 67. stopnjo in preskoči Ural med tema stopnjama. Na Sibiru ni ječmen še se pririnil do severne meje, on tu preskoči Ob in Leno med 61°. in 62°, pa se tu sreča jari ječmen z ozimim. Na pojedinih mestih so potisnili tu jari ječmen do 63° in 64°. Od tu gre severna meja ječmenu ob Ohotskem gorovju in se privije do porečja Amurja, pa ne gre na Kamčatko. Na izhodnej azijskeji obali zaostaja ječmen uže pri 50. stopnji. Če gremo iz Azije proti zahodnej strani Amerike, ne bomo zadeli ob ječmen niti pri 54° na otoku Unalaški, dočim ga na ameriškeji kopnini v Alaški nahajamo pri 57.

stopnji, pa tudi uže rež nahajamo tu, zato se gotovo tu severna meja jaremu ječmenu more potisniti še malo više. Od zahodne obale se spušča meja jaremu ječmenu proti jugu, ter v Labradoru izide pri 52°. Na južnej polovici naše zemlje objema skrajna meja žitaric vso kopnino, tako da tu morejo poletne posetve uspevati.

Zimske posetve imajo svojo severno mejo v Evropi nekoliko, južnejše. V zahodnej Norveškeji se posilijo do 65°, a v Švedskeji in v Ruskeji blizu 60°. Tu se pričinja kultura reži, in za njo koj kultura pšenice. Dalje proti jugu je čedalje več pšenice, in tu dobiva novo tovaršico koruzo.

Poglejmo še v planinski svet. V Alpah nahajamo na južnej strani koruzo še v višini 350 m, dočim ste se se rež in pšenica vzpeli do višine 850 m, tu pa se pričenjata širiti ječmen in oves, ki uspevata do 1200 m višine. V Himalaju dozoreva riža do višine 1000 m, kjer jo zamenja pšenica, ki gre do višine 3000 m. Od te višine pa do 4000 m, nahajamo ječmen in oves. Po višinah tropske Amerike nahajamo redoma najpreje banano do 1000 m, potem koruzo do 2000 m, pšenico in druge žitarice do 3 in 4000 m.

Tako so razprostranjene žitarice po svetu dandanes, v starem veku je bilo to vse drugače. V starem veku so sejali po zemljah okoli Sredozemnega morja samo pšenico in ječmen, rež in koruze pa niso poznali. Za rižo so znali, ali je niso sejali. V severnej in osrednej Evropi je bilo v tem času poljedelstvo še slabo razvito, in glavni žitarici ste tu bili ječmen in oves. Selitve narodov so prinesle v Evropo rež, ki je začela vse bolj izrivati oves kot krušno bilino. Z odkritjem Amerike je dobila Evropa koruzo, s prihodom Arabcev pa rižo. Kedar so se odprli svetski potovi, razširile so se žitarice po vsem svetu. V Azijo so peljali koruzo, v Ameriko, južno Afriko in Avstralijo vse naše žitarice. V tem so se dogodile tudi v samej Evropi znamenite spremembe. Kakor je popreje oves se umaknil reži, tako je sedaj zopet pšenica začela izrivati rež. V polovici 17. stoletja so severne nemške pokrajine pridelovale trikrat toliko reži, kolikor pšenice, a uže 50 let pozneje je bilo tu ravno narobe. Okoli 1758. leta ste se hranili dve tretjini stanovništva na Angleškem s pšenico, dandanes pa se skoro vse stanovništvo hrani edino le s pšenico.

Leta 1727. je bilo v Skotskeji pri Edinburgu samo eno malo polje s pšenico posejano, dočim je dandanes pšenica ondi poglavitna hrana tudi siromašnega ljudstva. Taisto se je dogodilo tudi v Danskeji.

Med vsemi našimi žitaricami ima riža prvo mesto, ker se ž njo hrani največ ljudi. Za rižo je koj pšenica, koruza, potem rež, ječmen in oves. V velikeji svetskeji trgovini je pa pšenica na prvem mestu. V starem veku se je izvozilo največ pšenice s Sicilije, dočim dandanes največ žitno trgovino ima Ruska. Po ogromnem prostoru južne Ruske mej Črnim morjem in Uralom se širijo plodne njive, s katerih se leto na leto na milijone

metriških centov žita izvozi v Odeso, da se od tu razpošlje v Turško, Grško, Italijo, Španjolsko, pa tudi na Angleško. Ruska se tudi na severu, vzlasti v Peterburgu, Rigi in Arhangelsku z najboljšim uspehom skuša v žitnej trgovini s severno Nemško, ki ima ogromna skladišča v Gdanskem. Ruska je tu s svojim žitom poplavlila celo Nemško, Švedsko, Norveško in Angleško. Koliko je tu Ruska nemškej trgovini škodovala, najbolje nam pokazuje žitna carina, s katero je hotela vlada nemška zaprečiti vvoz ruskega žita. Veliko trgovino žita ima dandanes še vedno Egipet, ki svojo pšenico največ po lukah Sredozemnega morja razvaža. V novejšem času je stopila v svetsko trgovino z žitom tudi severna Amerika. Kanada pošilja svojo pšenico na Angleško, in Zvezne države izvažajo pšenično in koruzno moko v južno Ameriko, Azijo in Evropo. Velika svetska trgovina z rižo pa je v Aziji mej osrednjo in zadnjo Indijo, potem mej Kitajem in Azijskim Otočjem. V Evropo se dovažajo največ riže z Indije, potem s Karoline in Brazilije.

Brzi in veliki promet, ki ga je novejši vek razvil, pospešil je znamenito tudi trgovino z žitom, in s tem se je ne samo povzdignilo blagostanje mnogih krajev, ampak je tudi zginil strah pred veliko in splošno lakoto, ki je toliko potov v srednjem veku, pa tudi s početka novega veka, Evropo pustošila. Kjer je kruh tam ni lakote.

(Dalje nasled.)

Trgovska in obrtniška zbornica.

(Dalje.)

IV.

Od košare z blagom	5 kr.
„ voza z blagom	20 „
„ 1 goveda	4 „
„ 1 telice ali teleta	3 „
„ velikega prešiča	3 „
„ malega	2 „
„ kozla, ovce, koze	2 „
„ konja	6 „
„ žrebeta	3 „
„ lončarjevega stajališča	11 „
„ stajališča za krčmarjenje v šotorih	12 „

Za pravico, da sme kdo skozi tri leta imeti stajališča vedno na istem mestu:

Od velike tržne lope 2—3 gld. in male tržne lope 1—2 gld.

Zastop občine v Studencu, h kateri spada vas Bučka, pripoznal je v svoji seji dne 20. marca 1887. l., da tržne pristojbine pripadajo od l. 1825. cerkvi sv. Matije v Bučki, ker se semnji vrše na cerkvenem zemljišču. Cerkev je tudi imela dohodke od tega časa in je tudi poravnavala troške. Občina je tudi pripoznala, da ni župna občina Bučka bila samostojna občina, ampak

podobčina Studencu, in da je cerkev plačala pristojbine za tržni privilegij.

Ako primerjamo stari tarif novemu, vidimo, da so naslednji tarifi novi:

1. Od 1 voza	— gld. 10 kr.
2. „ „ „ z blagom	— „ 20 „
3. „ „ „ koze, kozla, ovce	— „ 2 „
4. „ „ „ žrebeta	— „ 3 „
5. „ „ „ krčmarjenja v šotoru	— „ 12 „
6. Za pravico, da sme kdo skozi tri leta imeti stajališča na istem mestu:	
a) od velike tržne lope	2—3 gld. — kr.
b) „ majhne „ „	1—2 „ — „

Ostali tarifi bili so neznatno zvišani, in sicer: jeden za 5 kr., jeden za 9½ kr., četiri po ½ kr., jeden za 1¼ kr., dva za 1¼ kr., jeden za ¼ kr., jeden za ¾ kr.

Ako primerjamo nove tarifne cene s pristojbinami, katere so bile določene za semnje z zakonom od 3. decembra 1868, dež. zak. št. 17, to ne dosežajo vse višine starih pristojbin, ne prekoračijo pa jih nikoli, če tudi bi rekli, da si bodo nekateri sejmarji pridobili pravico, da smejo imeti svoje lope ali stajališča skozi tri leta zmerom na jednom mestu. C. kr. okr. glavarstvo krško priporoča, da se potrdi novi tarif.

Ker je odsek razvidel iz predloženih mu spisov, da tržne pristojbine niso previsoke, in da tržni promet ni obremenjen z nobenimi drugimi davščinami kot z odškodnino za prepuščen prostor, za uporabo stajališč in za druge troške, ki so spojeni z obdrževanjem semaja, to more le priporočati, da se sprejme predlog: Čestita zbornica naj se v svoji izjavi do c. kr. deželne vlade izreče za potrjenje tržnega cenovnika za semnje z blagom in živino v Bučki. — Predlog je bil sprejet.

V

VIII. Gosp. zbornični svetnik J. Žitnik poroča, da je c. kr. deželna vlada poslala trgovski in obrtniški zbornici poročilo c. kr. okrajnega glavarstva postojinskega o ustanovitvi obrtnih zadrug v sodnem okraju postojinskem.

Dne 6. septembra l. l. zjedinili so se obrtniki in trgovci v Postojini, da se razdelé v dve zadrugi, kateri bi se raztezali po celem sodnem okraju postojinskem. Jedna bi obsegala vse rokodelske obrte, izimši mesarske in tudi naslednje dopuščene obrte: obrt mojstrov staviteljev, kladezarjev, zidarjev, kamenarjev in tesarjev, dimničarjev, nadalje obrt trebečih smradotočje, izdelovanja in prodajanja orožja in strelivnih stvari, delanja in prodajanja ognjarskih tvarin, izdelkov in pa vsakovrstnih razpočnih stvari, obrt polaganja plinevodnih cevi, urejanja svečave in dovajanja vode, obrt delanja in popravljanja parnih kotlov, obrt delanja kvart, zvrševanje podkovstva, potem vseh obrtov, katerih delo je mehanično ali kemijsko, razmnoževanje književnih ali umetniških proizvodov, ali trgovanje z njimi, in naposled tudi obrt fotografije. Druga zadruga pa bi obsegala vse gostilničarske in krčmarske